

Besparelser på uddannelse

Besparelser på uddannelse kan koste milliarder i tabt velstand

Siden 2015 har regeringen sparet massivt på uddannelserne. I 2019 er besparelserne løbet op i samlet set 3,3 mia. kr. Så store besparelser betyder, at der stor risiko for, at kvaliteten af uddannelse bliver dårligere. Hvis kvaliteten af de unges uddannelse bliver dårligere, sådan at alle nyuddannede på en årgang klarer sig bare 1 pct. dårligere, så vil det koste mere end 200 mio. kr. om året i tabt velstand. Bliver kvaliteten reduceret med 1 pct. for fem årgange, så vil det koste Danmark mere end 1 mia. kr. årligt i tabt velstand.

af Chefanalytiker **Mie Dalskov Pihl**

16. maj 2019

Analysens hovedkonklusioner

- I 2019 har regeringen sparet 3,3 mia. kr. på ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser i Danmark set i forhold til niveauet i 2015.
- Flere og flere uddannelsesinstitutioner melder, at besparelserne går ud over kvaliteten.
- Hvis besparelserne betyder, at kvaliteten af uddannelserne bliver dårligere, svarende til, at de nyuddannede på en enkelt årgang i gennemsnit klarer sig 1 pct. dårligere, så mister Danmark ca. 200 mio. kr. om året eller 14 mia. kr. over et livsforløb i tabt velstand.
- Betyder regeringens besparelser, at kvaliteten reduceres med 1 pct. for flere årgange, så bliver velstandstabet større. Bliver kvaliteten reduceret på fem årgange, så bliver den årlige effekt på 1,1 mia. kr. eller ca. 70 mia. kr. i tabt velstand for Danmark over de unges liv.

Kontakt

Chefanalytiker

Mie Dalskov Pihl

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 26 20 40 36

md@ae.dk

Kommunikationskonsulent

Sarah Steinitz

Tlf. 33 55 77 16

Mobil 28 68 34 60

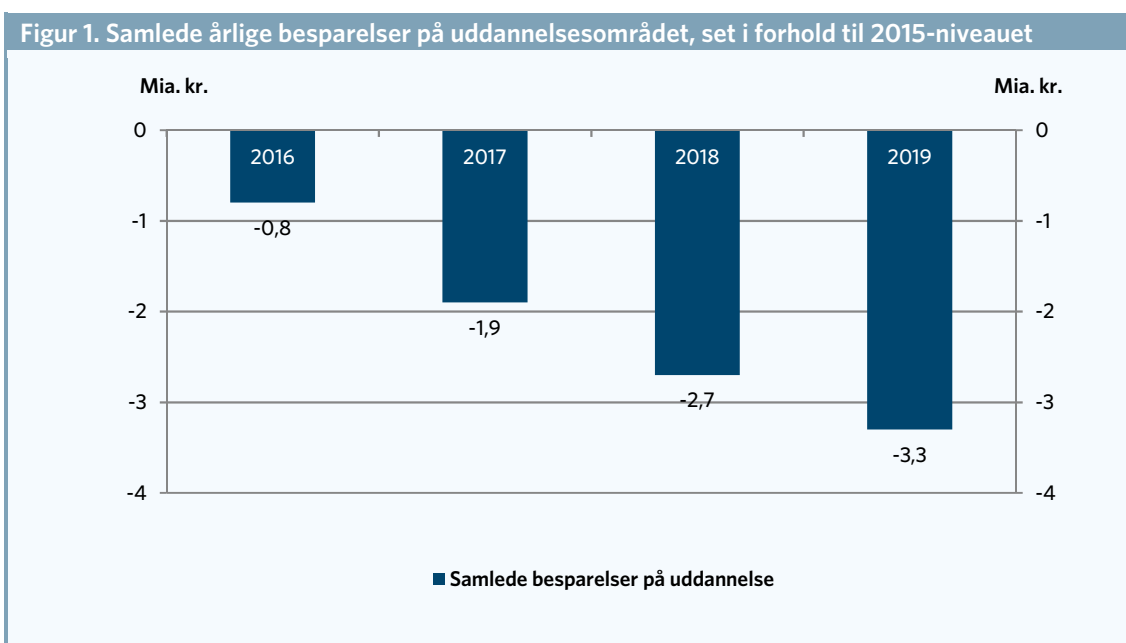
ss@ae.dk

Regeringen har sparet mere end 3 mia. kr. på uddannelse

Regeringens såkaldte 'omprioriteringsbidrag' har betydet store besparelser på uddannelsesområdet. Konkret har alle uddannelsesinstitutioner skullet spare 2 pct. hvert eneste år. Udover omprioriteringsbidraget har regeringen pålagt institutionerne en række specifikke besparelser på fx indkøb, udbudsloven, takstjusteringer mm.

De vedvarende besparelser på uddannelsesområdet, og specielt omprioriteringsbidraget, der har været indført siden 2016, betyder, at der år efter år har skullet spares mere og mere på undervisning og uddannelser i Danmark.

De samlede besparelser løber op i 3,3 mia. kr. i 2019 holdt op imod niveauet i 2015. Det ses af figur 1.

Anm: Mia. kr., 2018-pl. Samlede besparelser på uddannelsesområdet opgjort som reduktioner i bevillinger på ungdomsuddannelserne incl. VUC samt på de videregående uddannelser. Annulleringen af omprioriteringsbidraget på erhvervsuddannelserne er beregnet pba. Finanlov2018. Kilde: AE på baggrund af Finansministeriet, Undervisningsministeriet samt Uddannelses- og Forskningsministeriet.

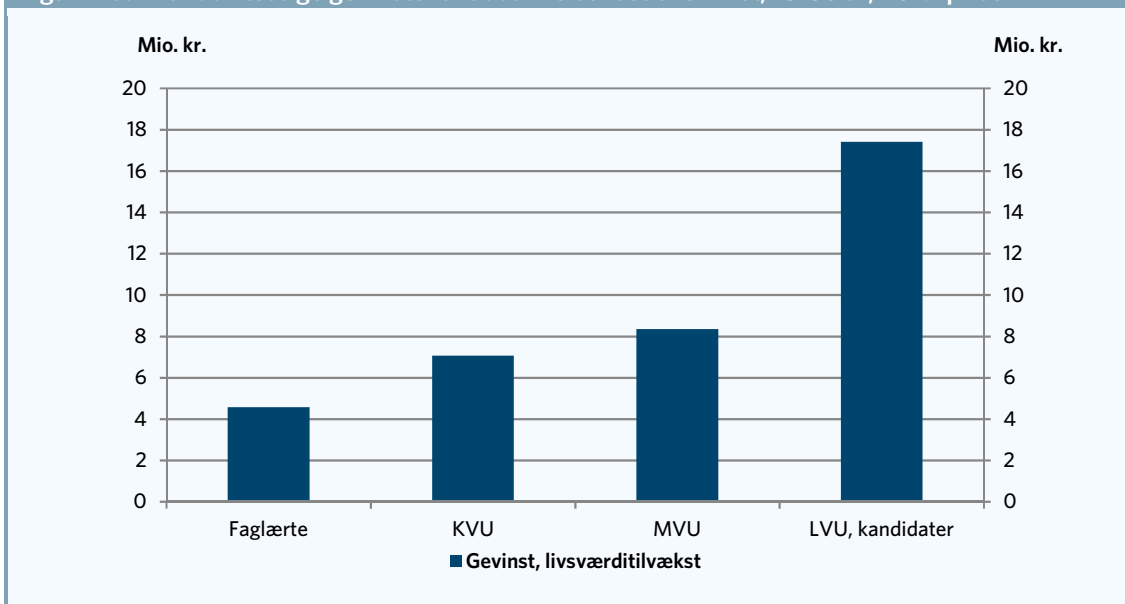
Akkumuleret løber de samlede uddannelsesbesparelser fra 2015 til 2019 op i 8,6 mia. kr. holdt op imod niveauet i 2015.

Regeringens sparekurs på uddannelse kan blive dyrt for Danmark

Uddannelse er en guldrandet investering. Samfundet tjener på, at folk får en uddannelse. Velstanden forbedres over et livsforløb med ca. 5-17 mio. kr., hver gang en person får en faglært eller en videregående uddannelse set i forhold til sammenlignelige ufaglærte.

Figur 2 viser de samfundsmæssige gevinster af uddannelse set over et liv.

Figur 2. Samfundsmæssige gevinster af uddannelser set over livet, 18-80 år, 2019-priser

Anm.: Figuren viser den samfundsmæssige gevinster set over livet fra 18 til 80 år ved de forskellige typer uddannelse set i forhold til sammenlignelige ufaglærte, når der tages højde for en række baggrundsforhold. 2019-priser. Livsværditilvæksten måler, hvor meget der skabes i velstand gennem livet opgjort som lønindkomst, pensionsbidrag samt overskud af egen virksomhed fratrukket omkostninger til uddannelsen. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik samt Familietypemodellen fra Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Flere og flere uddannelsesinstitutioner melder, at besparelserne går ud over kvaliteten. Som rektor på Nyborg Gymnasium Henrik Stokholm udtrykker det:

”Vi har prøvet at sige flere gange ’Det går ikke ud over kvaliteten’, men nu må vi sige: Det kommer til at gå ud over kvaliteten”.¹

Det bakkes op af Annette Nordstrøm Hansen, som var formand i GL frem til årsskiftet: ”Gymnasieuddannelserne har sparet rigeligt, og det er gået hårdt ud over kvaliteten af undervisningen til skade både for elever og lærere”²

Det er ikke kun på gymnasierne, at flere melder om, at regeringens besparelser går udover kvaliteten. Kvaliteten af de videregående uddannelser er ifølge bl.a. fagforeninger, uddannelsesinstitutioner og de studerende allerede gået ned³. Det bekræftes bl.a. af en undersøgelse fra IDA, der viser, at kvaliteten er dalet.⁴

Konsekvenserne af besparelserne er svære at spå om. Men faktum er, at når skolerne og institutionerne år efter år skal ud og finde yderligere besparelser, så bliver det sværere at finde pengene uden om de aktiviteter, der berører undervisningen. Det vil sige, at hvor man måske i begyndelsen kunne finde besparelserne på rammerne omkring undervisningen eller administration, så er det nu lærerne, lærernes tid med eleverne eller udstyr, som det handler om.

¹ <https://www.fyens.dk/fyn/Fynske-uddannelsesinstitutioner-skal-fortsat-spare-over-380-millioner-kroner/artikel/3281862>

² <https://gymnasieskolen.dk/valgloefte-fra-s-stop-besparelser-paa-alle-uddannelser->

³ <https://www.magisterbladet.dk/news/2018/september/regeringenvilspare>

⁴ https://www.magisterbladet.dk/news/2018/september/undervisereogstuderendemaerkerkonsekvenserneafbesparelser?_id=21562E85DF5B49E8B279C1E9510A152F&_z=z

Hvis der ikke længere er tid til ordentlig feedback til den enkelte elev, eller man ikke kan afprøve de teknikker, der efterspørges i virksomhederne, så risikerer vi, at det går ud over kvaliteten i uddannelserne.

Ringere kvalitet kan enten være en direkte konsekvens af besparelserne på erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser, men det kan også være en konsekvens af besparelserne på de gymnasiale uddannelser.

Venstre har i valgkampen foreslået at droppe omprioriteringsbidraget fra næste år. Det betyder ikke, at besparelserne fra 2016 til 2019 bliver rullet tilbage, men at der ikke kommer yderligere besparelser. Venstres valgkampsudspil er – som det ligger i ordet – et udspil. Regeringens politik er imidlertid, at omprioriteringsbidraget fortsætter. I sin seneste finanslov har VLAK-regeringen ladet omprioriteringsbidraget fortsætte efter 2019 – dog med undtagelse af erhvervsuddannelserne, der er blevet friholdt fra 2019 og frem. Så udover de fire år, hvor der allerede er sparet to procent om året, så er det regeringens politik at lade omprioriteringsbidraget fortsætte på store dele af uddannelsesområdet de kommende år.⁵

Meldingerne fra skolerne og institutionerne er, at man efter 4 år med besparelserne i milliardklassen nu kan mærke, at det går ud over de studerende, og kvaliteten i undervisningen. Spørgsmålet er, hvad det kan komme til at koste for Danmark, og hvad det vil koste, hvis besparelserne kommer til at fortsætte, sådan som regeringen har aftalt.

Nedenfor har vi regnet på, hvad det koster, hvis besparelserne siden 2015 betyder, at kvaliteten bliver bare 1 procent dårligere, når man ser på unges indtjening gennem deres liv.

Hvis dem, der bliver færdige med deres uddannelse i dag, klarer sig 1 pct. dårlig pga. besparelserne, så bliver deres livsværditilvækst lavere, og den samfundsøkonomiske gevinst af deres uddannelse bliver reduceret. Dermed går samfundet glip af velstand.

Bare 1 pct. dårligere kvalitet for en enkelt årgang vil betyde, at Danmark vil gå glip af ca. 200 mio. kr. i tabt velstand om året. Det fremgår af tabel 1. I beregningerne er der taget højde for, at omkostningerne til uddannelser er reduceret som følge af besparelserne⁶.

Det har det store konsekvenser, hvis de nyuddannede kommer ud med ringere kvalifikationer – og dermed vil få en lavere løn. Hvis kvaliteten reduceres med 1 pct. for personer med lang videregående uddannelse, vil det årligt koste 86,7 mio. kr. i tabt velstand. Gennem livet svarer det til, at samfundet går glip af 5,4 mia. kr., hvis en akademikerårgang bliver 1 pct. dårligere.

Samlet set er tale et velstandstab på 14,1 mia. kr., hvis både faglærte og personer med kort, mellemlang og lang videregående uddannelse klarer sig 1 pct. dårligere gennem livet.

⁵ Se fx <https://www.gi.org/uddannelse/institutioner/finanslov/Sider/Finanslov-2019.aspx> eller <https://uniavisen.dk/finanslov-2-procentbesparelser-paa-universiteter-fortsætter-ufortroedent/>

⁶ Når der i denne analyse er indregnet, hvad der spares på uddannelsesomkostningerne, så er der derfor regnet på 12 procent i sparede omkostninger til uddannelse på de videregående uddannelser, og 6 procent på EUD.

Tabel 1. Velstandstab pr. årgang, hvis kvaliteten på uddannelsen blev reduceret med 1 pct.

	Effekt pr. årgang, gennem livet	Effekt pr. årgang, årligt effekt
	Mia.kr.	Mio. kr.
Faglærte	4,4	71,3
KVU	1,4	22,2
MVU, prof.bach.	2,9	47,3
LVU, kandidater	5,4	86,7
I alt	14,1	227,4

Anm: Velstandstabet er opgjort som en reduktion på 1 procent af den underliggende indkomst gennem livet for de, der får en uddannelse. Dertil er fraregnet en reduktion i omkostningerne pr. færdiggjort på 12 procent pr. nyuddannet for KVU, MVU og LVU, og 6 procent pr. nyuddannet EUD. 2019-priser. Beregningerne tager udgangspunkt i antallet af nyuddannede i 2018.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik samt OIM's familietypemodell.

Betyder regeringens besparelser, at kvaliteten reduceres med blot 1 pct. for flere årgange, så bliver velstandstabet større. Bliver kvaliteten reduceret med 1 pct. for fem årgange, så bliver den årlige effekt på 1,1 mia. kr. – og over livet vil der være tale om et tab på over 70 mia. kr. Det fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Velstandstab, hvis kvaliteten bliver reduceret med 1 pct. for fem årgange

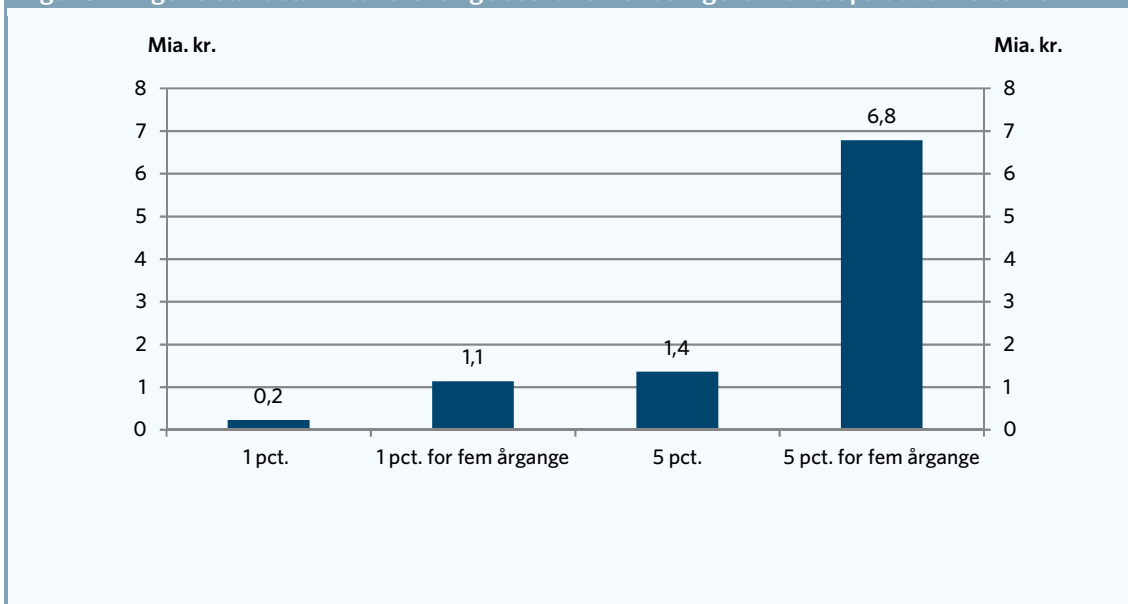
	Effekt pr. årgang, gennem livet	Effekt pr. årgang, årligt effekt
	Mia. kr.	Mio. kr.
Faglærte	22,1	356,3
KVU	6,9	110,8
MVU, prof.bach.	14,7	236,4
LVU, kandidater	26,9	433,6
I alt	70,5	1.137,1

Anm: Velstandstabet er opgjort som en reduktion på 1 procent af den underliggende indkomst gennem livet for de, der får en uddannelse. Dertil er fraregnet en reduktion i omkostningerne til uddannelsen pr. færdiggjort på 12 procent pr. nyuddannet for KVU, MVU og LVU, og 6 procent pr. nyuddannet EUD. 2019-priser. Beregningerne tager udgangspunkt i antallet af nyuddannede i 2018.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik samt OIM's familietypemodell.

Nedenfor har vi i figur 3 vist de velstandsmæssige tab ved forskellige scenarier. Hvis alle nyuddannede i en årgang bliver 1 procent dårligere, så ligger tabet på 0,2 mia. kr. Hvis der er tale om fem årgange, så er det 1,1 mia. kr. Er tabet på fx 5 procent for en årgang, så er tabet 1,4 mia. kr., mens et tab på 5 procent for fem årgange koster ca. 7 mia. kr. i tabt velstand.

Figur 3. Årligt velstandstab ved forskellige scenarier for dårligere kvalitet på uddannelserne

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik samt OIM's familietypermodel.

I Danmark er der brug for en veluddannet arbejdsstyrke. Arbejdsmarkedet har behov for arbejdskraft med en uddannelse i bagagen, og i fremtiden bliver det endnu mere vigtigt, fordi antallet af ufaglærte job bliver mindre og mindre.